Motion till riksdagen 1986/87:Kr236

Olof Johansson m. fl. (c)

Kulturpolitiken

Mot.
1986/87
Kr236–238

Sammanfattning

I denna partimotion om kulturpolitiken föreslår centerpartiet bland annat följande:

- Den vikande statliga anslagsutvecklingen till kulturen måste uppmärksammas. Ca 0,5 % av statsutgifterna går nu till kulturen mot 0,8 % i början på 1980-talet. Samla så bred uppslutning som möjligt kring ett *kulturellt enprocentsmål för år 2000!*
- Inrätta en kultur- och folkrörelsefond med medel från den statliga spel- och lotteriverksamheten. Om en tiondel av de 4,6 miljarder kronor som staten tar in denna väg kunde gå till kultur- och folkrörelser skulle en betydande förstärkning kunna ske.
- Ambitionsnivån i fråga om tilldelning av grundbelopp till teater- och dansinstitutioner måste höjas. Verksamheten vid de regionala skådebanorna måste ses över nu när posten, resebyråerna och landsortstidningarna utvecklar sin biljettförmedling. Satsningarna bör i stället gå till regionala teatrar och fria grupper.
- Operan, Dramaten och de statliga museerna i Stockholm måste ta ett större ansvar för kulturlivet i hela landet. Fler turnéer och "utlåning" av skådespelare och sångare till regionala scener kan vara metoder för att nå detta. Museerna måste ordna vandringsutställningar och låna ut föremål till andra delar av landet.
- Litteraturfrämjandet bör få 500 000 kr. extra för att satsa på barn- och ungdomslitteratur.
- Ett system för att förmedla kvalitetsvideo måste etableras med Litteraturfrämjandet som förebild.
- Studieförbundens kulturverksamhet når 10 miljoner människor per år. Anslaget bör höjas med 5 milj. kr.
- Kulturen måste nå människorna både i arbetslivet och i bostadsområdena. Satsa därför 4 milj. kr. på *Kultur i vardagslivet.*
- Konstnärsnämnden bör få dela ut ytterligare 20 inkomstgarantier de tre kommande åren.
- Staten bör i framtiden förhandla med konstnärerna om visningsersättningen på samma sätt som man nu förhandlar med författarna om bibliotekersättningen.
- SR-koncernens finansiering måste säkerställas för att dess kulturella uppgifter skall kunna fullföljas i ett läge med ett omfattande internatio-

1 *Riksdagen 1986/87. 3 saml. Nr Kr236–238*

nellt TV-utbud via kabel och satellit. Därför bör en av de två TV-kanalerna öppnas för reklam under strängt kontrollerade former.

- Fristående lokala och regionala TV-stationer bör få etableras på de frekvenser som tilldelats Sverige i internationella överenskommelser.
- De finska TV-sändningarna från Nacka-sändaren måste permanentas och skall inte upphöra vid starten av Tele-X. En utbyggnad i t. ex. Västerås, Örebro, Norrköping, Skövde och Göteborg skulle möjliggöra för ca 90 % av de finsktalande i Sverige att se finländsk TV.

Samhällets kulturpolitiska uppgifter

Samhällets engagemang på kulturområdet tar sig många former. I regeringsform och tryckfrihetsförordning läggs grunden för den yttrandefrihet och församlingsfrihet som är grunden för en vital och levande kultur. Utvecklingen av exempelvis litteratur och teater är helt beroende av att frihet finns att uttrycka sig i tal och skrift. Härigenom bidrar också kulturen till att utveckla meningsutbytet människor emellan, vilket gör den till en av grundstenarna i det demokratiska samhällsbygget.

Kulturen har också en viktig uppgift som bärare av traditioner. Våra museer är ett bra exempel härpå. Genom att känna och förstå det förflutna blir vi också rustade att möta framtiden. Vi som lever nu har ett ansvar för att vårda kulturarvet, samtidigt som vi ger våra egna bidrag och överlämnar det hela till kommande generationer. I ett modernt och utvecklat samhälle som vårt är det naturligt att stat och kommun medverkar i denna process.

Kulturaktiviteter av olika slag bidrar också till att ge människor förströelse, underhållning och avkoppling. Musik för skilda smakriktningar, dans, film, teater, opera, operett osv. kan bl. a. ge detta i såväl direktupplevd form som förmedlat via massmedia. Det sätt på vilket radio och TV organiserats inrymmer en betydande samhällsmedverkan också i underhållning och förströelse.

Det går att på detta sätt finna fler och fler uppgifter för kulturyttringar av skilda slag. Samtidigt går det att finna hållbara skäl för att samhället – genom stat och kommun – skall engagera sig på ett eller annat sätt. Det är varken riktigt eller meningsfullt att försöka formulera generella doktriner om samhällets kulturuppgifter nu och i framtiden. Stimulans i skilda former för att främja mångfald och variation i kulturyttringarna över hela landet blir därför samhällets främsta kulturpolitiska uppgift tillsammans med åtgärder för att garantera yttrandefrihet och församlingsfrihet.

Statens anslag till kulturen

Budgetåret 1979/80 utgjorde statens kultursatsningar i form av utbildningsdepartementets satsningar på kulturändamål 0,8 % av statsbudgeten. I den budgetproposition som nu framlagts har motsvarande kulturutgiftsandel sjunkit till 0,5 %. Det är anmärkningsvärt hur liten del av statsbudgeten som går till kulturen. Det är naturligtvis än mer anmärkningsvärt att denna redan tidigare mycket blygsamma andel av statsutgifterna under bara några få år sjunkit ytterligare. Mer än en tredjedel har försvunnit. Detta betyder att

kulturen i stort sett inte erhållit någon kompensation för 1980-talets inflation.

Den vikande statliga anslagsutvecklingen till kulturändamål måste bl. a. betyda att kulturutbudet minskas. De ekonomiska villkoren för kulturarbetarna har också blivit sämre. Vidare innebär försämringen att ökad avgiftsfinansiering blir aktuell. Slutligen medför statens minskade kostnadsåtagande en övervältring på kommunerna.

För framtiden är det angeläget att få belyst vilka konsekvenser en fortsatt vikande anslagsutveckling kommer att få. Bl. a. måste statsanslagen sättas i relation till BNP-utvecklingen i stort. Även ur denna aspekt har anslagens storlek sannolikt varit vikande.

Enligt centerns mening är det nu angeläget att snarast få till stånd en ingående analys av kulturens ekonomiska villkor i vårt land. Denna analys bör ligga till grund för formulering av långsiktiga handlingslinjer. I detta sammanhang bör också ingående prövas möjligheten att finna kompletterande finansieringskällor för kulturen. Vi vill för vår del i detta sammanhang peka på vårt förslag om en kultur- och folkrörelsefond finansierad med medel från den alltmer expanderande statliga spel- och lotteriverksamheten. Med tanke på den betydelse kultursatsningarna har i vårt samhälle vore det önskvärt att försöka samla en så bred uppslutning som möjligt kring ett *kulturellt enprocentsmål för år 2000.*

Kultur- och folkrörelsefond

Framför allt är det lokala och regionala kulturlivet starkt beroende av att det finns vitala och engagerade folkrörelser. Folkrörelser och därmed också stora delar av kulturlivet är starkt beroende av att många människor är villiga att göra insatser i form av såväl tid som pengar. Lotterier och spel har sedan länge varit en betydelsefull inkomstkälla för denna typ av verksamhet. Här möts man nu av allt större svårigheter för varje år. Allmänhetens vilja att delta i spel och köpa lotter synes inte mattas av. Svårigheterna uppkommer i stället som en följd av att staten själv är en betydelsefull spel- och lotterianordnare. Intäkter har utvecklats till en betydande inkomstkälla för staten. Genom lagstiftningen erhåller staten för egen del de mest lönsamma och attraktiva formerna som dessutom kombineras med marknadsföring som är såväl talangfull som påträngande. För det kommande budgetåret räknar man, enligt budgetpropositionens inkomstsammanställning, med följande inkomster på spel m. m.:

Lotterivinstskatt	1 795 milj. kr.
Totalisatorskatt	460
Skatt på spel	110
Tipsmedel	1 385
Lotterimedel	870
Lotteriavgifter	3
Summa	4 623 milj. kr.

Statens spelintäkter är således nästan tre gånger så stora som utgifterna för kulturändamål under utbildningsdepartementets huvudtitel (1 551 milj. kr.) och närmare trettio gånger större än anslaget till ungdomsorganisationer

under jordbruksdepartementets huvudtitel. Enligt vår mening är det i högsta grad relevant att göra en koppling mellan statsinkomster av denna art och folkrörelsernas arbetsförutsättningar. Folkrörelsernas intäktsmöjligheter dräneras kraftigt. Det lokala kulturutbudet påverkas därmed indirekt negativt, eftersom föreningslivet inte har ekonomiska resurser att efterfråga kultur. Det är därför enligt vår mening fullt logiskt att nu pröva inrättande av en kultur- och folkrörelsefond. Visserligen finns det en strävan att inte öronmärka statsinkomster för särskilda ändamål men i den allmänna debatten håller denna princip på att urholkas alltmer. Enligt vår mening skulle sambandet mellan en kultur- och folkrörelsefond och statens lotteri- och spelintäkter vara väl så starkt som mellan försvarsutgifterna och drivmedelsbeskattningen.

Om denna kultur- och folkrörelsefond tillfördes ca en tiondel av statens intäkter av spel skulle en avsevärd förstärkning av kultursatsningar kunna ske. Det är angeläget att en seriös prövning av möjligheterna att inrätta en kultur- och folkrörelsefond snarast kommer till stånd.

Decentralisering

I 1974 års kulturpolitiska beslut fick decentraliseringsmålet en mycket framskjuten ställning. Detta har bl. a. lett till att de regionala kulturinstitutionerna byggts ut.

Denna utbyggnad måste fortgå ännu under lång tid. Det svenska kulturlivet är nämligen fortfarande mycket centraliserat. Det gäller i synnerhet de institutionella delarna. Det är naturligtvis främst statens satsningar på Operan, Dramaten och de statliga museerna som gör att denna centraliserade bild framträder. Det visar sig dock att även grundbeloppen till teater, dans- och musikinstitutioner i huvudsak hamnar i storstäderna. Ca 60 % av dessa går till storstädernas institutioner. Om antalet grundbelopp till teater och dansinstitutioner utökas med samma antal som i år (20 st) kommer det att ta nitton år innan storstäderna och övriga landet har lika stor andel av grundbeloppen. Enligt vår mening är det rimligt att ambitionsnivån nu höjs. Inrättande av en kultur- och folkrörelsefond i enlighet med vad vi ovan skisserat kan underlätta en sådan ambitionshöjning.

I detta sammanhang anser vi att kulturrådet också bör få i uppdrag att pröva det framtida behovet av den verksamhet som för närvarande bedrivs av regionala skådebanor. Sammanlagt 62 grundbelopp är avdelade för detta ändamål. Hela 37 grundbelopp går till Stockholms län. Denna verksamhet har säkert varit mycket välmotiverad hittintills. Numera finns det emellertid många synnerligen aktiva och vittförgrenade biljettförmedlare som gör behovet av den traditionella skådebaneverksamheten mindre. Postverket erbjuder således biljettbeställningsmöjligheter på många postkontor. Åtskilliga researrangörer erbjuder biljetter till kulturevenemang. I detta läge måste behovet av statsstöd till Skådebanans verksamhet ställas under debatt. Enligt vår mening bör statens kulturråd initiera en prövning. Vi kan för vår del redan nu tänka oss ett bemyndigande till rådet att redan för budgetåret 1987/88 successivt påbörja en omfördelning av grundbelopp från regionala skådebanor till såväl teater- och dansinstitutioner som fria teatergrupper.

Samverkan och gemensamt resursutnyttjande

Det är i och för sig naturligt att huvudstaden har ett omfattande kulturliv som främst grundas på att nationella riksinstitutioner har lokaliserats dit. Det innebär emellertid inte att deras främsta uppgift är att betjäna huvudstadens lokalbefolkning. Det är därför angeläget att dessa Stockholmsbaserade institutioners ansvar för kulturlivet i *hela landet* markeras och utvecklas. Operan, Dramaten och de statliga museerna är nationella resurser som inte enbart får förbehållas Stockholmsområdet. På samma sätt måste regionala kulturinstitutioner ta ett ansvar för *hela* den region de verkar i och inte bara på stationeringsorten. Detta bör bl. a. innebära följande:

- Turnéverksamheten måste utvecklas. För Operan och Dramaten måste fastställas en viss andel föreställningar som skall ges i andra delar av landet. För museerna måste det bli en naturlig del i deras planering att förse hela landet med vandringsutställningar av skilda slag.
- Skådespelare och musiker som under kortare eller längre tidsrymder ej deltar i uppsättningar på Operan eller Dramaten måste, på förmånliga villkor, kunna "lånas ut" till såväl regionala scener som fria grupper. Internationella jämförelse har bl. a. givit vid handen att Operans resurser utnyttjas mycket bristfälligt. Det är önskvärt att dessa utnyttjas fullt ut för att skapa en levande musikteater över hela landet. Detta bör beaktas bl. a. i avtalssammanhang och vid planering av uppsättningar.
- Förutom de permanenta utställningar som de statliga museerna i Stockholm visar finns ofta betydande magasin med konst och föremål som borde kunna lånas ut för att komplettera de regionala samlingarna. Härvid kan dock finnas exempelvis vissa försäkringsfrågor som måste lösas.
- Samverkan mellan radio/television och levande teater, musik, opera och balett måste utvecklas. För detta budgetår har gjorts engångsanvisning för att åstadkomma bättre förmedling via TV. Det är emellertid angeläget att det också läggs fast principer för framtiden som bygger på utgångspunkten att medborgaren dels via avgifter, dels via skatter har byggt upp såväl televisionen som kulturinstitutionerna. En nära samverkan dem emellan till allmänhetens tjänst och gagn är därför både naturlig och nödvändig i den mediasituation som framtiden kan komma att erbjuda. Lättare teknik torde underlätta utvecklingen i den riktning vi önskar.

En politik som syftar till samverkan och gemensamt resursutnyttjande är en rimlig strävan för att nå en bred uppslutning och förståelse över hela landet för de betydande ekonomiska satsningar som görs på centrala riksinstitutioner. Om man beräknar att Operan under det kommande budgetåret kommer att ha samma antal besökande som redovisas för det föregående innebär regeringens förslag till medelsanvisning att varje besök subventioneras med 586 kr. Motsvarande belopp för Dramaten är 332 kr. Detta understryker behovet av att utveckla dessa verksamheter så att de kan komma hela landet till del.

Kultur för barn och ungdom

Till de angelägnaste uppgifterna hör att erbjuda barn och ungdom en rikare kulturmiljö och förbättra deras möjligheter till eget skapande. Barnets iver att upptäcka, känna och uppleva med sina sinnen måste få utrymme för att barnet på ett riktigt sätt skall utvecklas till vuxen. Barn behöver stimulans och upplevelser för att lära sig nya begrepp och utveckla ett levande och mångskiftande språk.

Många barn och ungdomar växer i dag upp i alltför fantasifattiga och kulturellt torftiga miljöer. De måste ges bättre möjligheter till egen aktivitet och förutsättningar att möta och utveckla alternativ till skräpkultur och passiviserande kulturutbud. Att så långt möjligt ge alla barn en god grund att bygga på är en rättvisefråga.

Föräldrar, förskola och skola har självfallet ett ansvar för barnens kulturmiljö och stimulans, men det är också i högsta grad en angelägenhet för kultursektorn att uppmärksamma och tillgodose barnens kulturella behov.

Barn från förskola och skola är en av museernas viktigaste målgrupper. Många museer har på ett förtjänstfullt sätt genom visningar och aktiviteter vänt sig direkt till barn. Kulturrådet anser i sin rapport 1986:3 att det är angeläget med ett sammanhållet utvecklingsarbete kring museipedagogiska frågor för kontakt med museer och förskolor och skolor i hela landet. Kulturrådet föreslår att en museipedagogisk samarbetsgrupp bildas.

I budgetpropositionen aviseras en särproposition om museernas organisation och verksamhet. I denna proposition bör kulturrådets förslag om en museipedagogisk samarbetsgrupp ingå.

I det kulturpolitiska beslutet 1974 poängterade riksdagen vikten av att barn och ungdomar möter god litteratur. "En bok för alla" för barn och ungdom gjorde kvalitetslitteratur lättillgänglig.

Stiftelsen Litteraturfrämjandet har i samverkan med barn- och ungdomsorganisationer gjort betydande insatser för att sprida goda böcker och utveckla läsfrämjande åtgärder.

För att kunna utveckla arbetet med bokspridning och läsfrämjande åtgärder genom folkrörelserna bör ytterligare 500 000 kr., utöver regeringens förslag, tillföras Stiftelsen Litteraturfrämjandet.

En stor del av utbudet på videomarknaden innehåller våld, kvinnoförnedring och andra nedbrytande framställningar. Det är därför oroväckande att så många barn och ungdomar tillbringar så stor tid med videotittande. Det gör det också angeläget att genom lagstiftning och självsanering inom branschen åstadkomma en kvalitetsförbättring av videoutbudet. Detta är angeläget, eftersom videon nu för varje år tycks nå allt fler hushåll och därmed också allt fler barn och ungdomar.

Vi vill i detta sammanhang dock konstatera att videotekniken är neutral i vad gäller den kulturella kvaliteten i utbudet. Det är därför djupt beklagligt att ett kvalitativt undermåligt videoutbud synes ha fått ett så fast grepp om marknaden. Mot denna bakgrund är det angeläget att samhället tar sitt ansvar inte bara för att reglera marknaden utan också för att stimulera framväxten av ett kvalitetsutbud. Erfarenheterna från Litteraturfrämjandets insatser på bokförmedlingens område kan här tjäna som förebild. En möjlig

väg är därför att vidga Främjandets arbetsområde till att omfatta också videoförmedling. En sådan förmedling kan bygga på insikten att ett kvalitetsutbud kommer att efterfrågas om det finns att tillgå, även om de kommersiella förmedlingskanalerna har misslyckats i denna del.

Det lokala kulturlivet

När det statliga bidraget till kulturverksamhet inom studieförbundets verksamhet infördes, förutsattes att 75 % resp. i vissa fall 100 % av bidragsberättigade kostnader skulle utgå.

I den utvärdering som gjorts av kulturrådet framgår att denna verksamhet varit mycket positiv. Kulturprogrammen möter under ett år en publik på 10 miljoner besökare. En mycket stor del av denna publik utgör barn och ungdom.

Studieförbunden har en mycket stor regional spridning; därmed har verksamheten kunnat nå ut till snart sagt varje liten ort. Kulturarbetare har därigenom fått ett ökat antal arbetstillfällen.

Den nivå på bidraget som sattes 1981 har urholkats betänkligt och utgör i dag knappt 45 %. Detta drabbar inte minst kulturaktiviteter som vänder sig till barn och ungdom. För att i någon mån kompensera kostnadsutvecklingen bör detta anslag tillföras ytterligare 5 milj. kr.

Under åttiotalet har ett flertal initiativ tagits för att utveckla kulturaktiviteterna i människornas vardagsliv. Det är särskilt de av kulturrådet stödda projekten *Kultur i arbetslivet* och *Kultur i boendemiljö* som har tilldragit sig uppmärksamhet. Sedan budgetåret 1985/86 utgår ett stöd till kulturprojekt i arbetslivet. Enligt vår mening är det angeläget att insatser nu görs för att föra vidare erfarenheterna från arbetet med kulturverksamheten i bostadsområdena. Denna verksamhet är betydelsefull för att nå bl. a. de stora grupper som står utanför det egentliga arbetslivet exempelvis hemarbetande och pensionärer. Vi anser därför att det nuvarande anslaget till kultur i arbetsmiljö bör vidgas till ett anslag för *Kultur i vardagslivet* samtidigt som ytterligare 2 milj. kr. tillförs.

Biblioteken utgör i dag vid sidan av folkbildningen den mest vittförgrenade offentliga kultursatsningen i vårt land. Det är angeläget att biblioteken kan fortsätta denna viktiga uppgift. Det bör bl. a. innebära att de traditionella bibliotheksfunktionerna inte får avgiftsbeläggas.

Kulturarbetarnas ekonomiska villkor

Kulturarbetarnas ekonomiska villkor är självfallet starkt beroende av de satsningar som stat och kommun gör. För många kulturarbetargrupper tillkommer därutöver att de skall finna avsättning på en "marknad" för de alster de skapar. Därvid är de lika beroende av det allmänna ekonomiska klimatet som andra enskilda näringsidkare. En aktiv kulturpolitik kan i större eller mindre grad eliminera de olägenheter som uppstår, men samtidigt måste konstateras att många av kulturarbetarnas problem måste finna sin lösning inom ramen för samhällets skatte- och avgiftspolitik. Från centerns sida har aktualiserats sänkta sjukförsäkringsavgifter, avgiftsfritt

grundbelopp vid uttagande av löneavgiften, slopad löntagarfondsavgift, slopad ATP-avgift på inkomster upp till ett basbelopp, korrekt uttag av preliminärskatt.

En framgång för centerkraven på dessa punkter skulle innebära en förbättring för konstnärer m. fl. Det finns dock enligt centerns mening goda skäl att därutöver ta upp frågan om att införa ett särskilt inkomstslag för inkomster av litterär eller konstnärlig verksamhet, eftersom hittills gjorda justeringar visat sig otillräckliga. Det finns alltför många exempel även på etablerade och erkända kulturarbetare som har stora svårigheter att uppnå en acceptabel ekonomisk standard.

Kulturverksamhet uppvisar så många avvikelser från vad som normalt gäller för näringslivet att särbehandling kan vara motiverad. Bl. a. kan det vara svårt att förena kraven på konstnärlig kvalitet med de vinstmaximeringssträvanden som annars normalt skall vara vägledande för näringsidkaren. Fördelningen av inkomster över längre perioder torde också ha stor betydelse i detta sammanhang. Det är också angeläget att kulturarbetarnas utsatta inkomstförhållanden beaktas även i annat reformarbete på skatteområdet.

Konstnärer som står för konstnärlig verksamhet av hög kvalitet och har stor betydelse för svenskt kulturliv kan beviljas statlig inkomstgaranti. Antalet inkomstgarantier är för närvarande 127. Konstnärsnämnden föreslår att de 20 garantirum, vilka aldrig tagits i anspråk av sina innehavare, används till nya innehavare.

Konstnärsnämnden bör därför enligt centerns mening bemyndigas att under en treårsperiod utse ytterligare 20 innehavare.

Visningsersättning

Regeringen föreslår nu att visningsersättningen höjs med 10 milj. kr. Överföringen av detta belopp bör enligt propositionen göras beroende av en samförståndslösning i fördelningsfrågorna med bl. a. de organisationer som är företrädda i styrelsen för Sveriges bildkonstnärsfond.

Vi ansluter oss i sak till regeringens förslag men anser att riksdagen ännu tydligare bör uttala att ett villkor för anslagsökningen skall vara att visningsersättningen fördelas på ett sådant sätt att de utbetalda beloppen leder till märkbara förbättringar av mottagarnas ekonomiska situation. Den nu aktuella anslagsökningen om 10 milj. kr. bör främst användas till mera koncentrerade insatser, liknande de konstnärsbidragom 50 000 kr. som finns på ton- och scenområdena. I likhet med dessa bör de nya konstnärsersättningarna till bild- och formkonstnärer utgå i högst fem år utan omprövning. Vidare bör konstnärsnämnden få i uppdrag att under hösten redovisa vilka åtgärder som vidtagits eller planeras för att fördelningen av visningsersättningen i sin helhet bättre skall motsvara det i förordningen om Sveriges bildkonstnärsfond angivna syftet, nämligen "att ge yrkesverksamma konstnärer ekonomisk och arbetsmässig trygghet".

För framtiden anser vi det angeläget att ett system kan skapas där visningsersättningar kan läggas fast efter förhandlingar mellan staten och konstnärerna. Den ordning som nu gäller för att lägga fast biblioteksersätt-

ningen kan därvid tjäna som förebild. I detta sammanhang är det också angeläget att frågan om utställningsersättning över hela fältet kan lösas främst genom ett vidgat statligt åtagande.

Radio och television i framtiden

Radio och television befinner sig för närvarande i ett mycket dynamiskt utvecklingsskede. Satellitdistribution t. ex. av TV-program och utbyggnad av kabel-TV gör det möjligt för allt fler hushåll att ta del av ett internationellt TV-utbud. Det är mot denna bakgrund betydelsefullt att frågan om Sveriges Radios organisation och uppgifter i framtiden har kunnat läggas fast. SR:s betydelse för den svenska kulturen kommer att bli än mer betydelsefull. Genom Sveriges Television kan hela landet erbjudas eterdistribuerad TV. Den nya kanalstrukturen ger också utrymme för en betydande decentralisering. Enligt centerns mening bör särskilt rikskanalen tillförsäkras minst hälften av resurserna. De beslut om inriktningen av verksamhetens omfattning innebär också att ett allsidigt programutbud kommer att erbjudas. Nyheter och debatt som speglar nuet skall sändas. Seriös kultur blandat med förströelse och underhållning från när och fjärran skall både stämma till eftertanke och ge avkoppling. Denna allsidiga uppgift är mycket betydelsefull för en allmäntelevision av den karaktär vi har i vårt land. Ett slags massmedial "grundtrygghet" kan härigenom skapas.

För att SR-koncernen skall kunna fullgöra sin framtida mycket betydelsefulla roll måste dess finansiering tryggas. Detta har inte skett genom 1986 års riksdagsbeslut och avtal. Självfallet måste den nuvarande avgiftsfinansieringen fortsätta. Detta är dock inte tillräckligt. Även om avgifterna kommer att följa pris- och löneutvecklingen i allmänhet måste kompletterande finansiering tillkomma för att en utveckling av det inhemska TV-utbudet skall kunna åstadkommas. Framför allt måste en produktion av svenska gestaltande program säkerställas för att Sveriges Televisions kulturella uppgifter skall kunna fullföljas. Enligt centerns mening bör därför en av de två kanalerna nu öppnas för reklam. Intäkterna från denna skall tillföras koncernen i sin helhet. Det är också angeläget att denna reklam omges av stränga etiska regler. Reklamen skall också ligga i särskilda block som inte bryter programmen. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till sådana lagändringar som erfordras för viss reklamfinansiering av SR-koncernen.

Sverige har i internationella frekvensöverenskommelser tilldelats utrymme i det s. k. UHF-bandet att inrättande av såväl TV3 som TV4 i rikstäckande nät är möjliga. Därtill kan ytterligare lokala sändningar komma till i vissa områden utan att störningar uppstår. Enligt vår mening finns det inte nu anledning att ta initiativ för att etablera vare sig TV3 eller TV4. Det pågår emellertid på vissa håll i landet (bl. a. i Västerås och Uppsala) försök med lokal programproduktion som sänds ut via kabel-TV.

Denna typ av program skulle emellertid kunna nå en betydligt större publik om de fick distribueras via etersändningar. Enligt centerns mening finns, sedan en allsidig allmän-TV i två kanaler garanterats genom ST-koncernen, inga bärande motiv för att bromsa framväxten av en fristående TV-verksamhet efter lokala och regionala initiativ. Det framtida internatio-

nella TV-utbudet skulle härigenom kunna kompletteras med ett vitalt decentraliserat utbud som når många hushåll utan att de måste skaffa ny teknik. Det är mot denna bakgrund vi nu föreslår att de ytterligare sändningsfrekvenser för TV som tilldelats Sverige bör erbjudas fristående stationer. Dessa stationers verksamhet bör grundas på någon form av statlig koncession, varvid projekt som enskilt eller i samverkan ger största geografiska täckningsgrad skall ges prioritet. Riksdagen bör nu hos regeringen begära utredning och förslag om ett regelverk som kan reglera en fristående TV-verksamhet med utnyttjande av de frekvenser som tilldelats Sverige.

I årets budgetproposition föreslås att den lagstiftning som reglerar de finska TV-sändningarna över Nackasändaren skall förlängas ett år i avvaktan på att Tele-X startas. Centern anser att fortsättningen av de finska sändningarna ej skall kopplas till Tele-X. Redan nu bör tidsbegränsningen i lagen tas bort och verksamheten permanentas. Därtill bör en utbyggnad till andra delar av landet inledas. Etablering av sändare bör ske i exempelvis Västerås, Örebro, Norrköping, Skövde och Göteborg. Ca 90 % av de finsktalande i Sverige skulle då kunna se sändningarna. Det är också angeläget att det nordiska TV-samarbetet utvecklas vidare såväl genom Tele-X som på andra sätt.

Hemställan

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs rörande utveckling av statens anslag till kulturen och kulturens ekonomiska villkor,

2. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om inrättande av en kultur- och folkrörelsefond baserad på delar av statens intäkter från spel och lotterier,

3. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs rörande höjd ambitionsnivå i fråga om inrättande av nya grundbelopp,

4. att riksdagen beslutar bemyndiga regeringen eller myndighet regeringen bestämmer att efter prövning inleda en omfördelning av grundbelopp som avdelats till regionala skådebanor till teater- och dansinstitutioner och fria teatergrupper,

5. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs rörande de Stockholmsbaserade statliga institutionernas ansvar för kulturlivet i *hela landet*,

6. att riksdagen till *G 12. Litteraturstöd* anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 500 000 kr. förhöjt anslag på 37 481 000 kr.,

7. att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag rörande åtgärder i syfte att etablera förmedling av kvalitetsvideo,

[att riksdagen till *C 4. Bidrag till studieförbund* m. m. anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 5 000 000 kr. förhöjt anslag på 986 852 000 kr., varvid förhöjningen tillförs anslagspost *2. Bidrag till kulturverksamhet*[1]]

8. att riksdagen till *F. 2 Bidrag till kulturverksamhet inom organisationer m. m.* anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med

2 000 000 kr. förhöjt anslag på 21 215 000 kr., varvid förhöjningen tillförs anslagspost 7. vars rubricering samtidigt ändras till *Kultur i vardagslivet*,

9. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära utredning och förslag om införande av ett särskilt inkomstslag för inkomster från litterär och konstnärlig verksamhet,

10. att riksdagen beslutar medge regeringen att bemyndiga Konstnärsnämnden att under en treårsperiod fördela ytterligare 20 inkomstgarantier,

11. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs om visnings- och utställningsersättning,

12. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs rörande målsättning för resurstilldelning till rikskanalen inom Sveriges Television,

[att riksdagen hos regeringen begär förslag som möjliggör viss kompletterande finansiering av SR-koncernen genom att en av de två TV-kanalerna upplåts för reklam på de grunder som anges i motionen,[2]]

[att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag rörande ett regelverk som kan reglera en fristående TV-verksamhet enligt de grunder som anges i motionen,[2]]

13. att riksdagen antar följande lydelse av 1 § första stycket lagen (1986:3) om rundradiosändning av finländska televisionsprogram:
Regeringen får medge rätt till rundradiosändning från radiosändare av televisionsprogram i radio- eller trådsändning från Finland,

14. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförs rörande utbyggnad av de finländska TV-sändningarna till nya områden.

Stockholm den 23 januari 1987

Olof Johansson (c)

Karl Erik Olsson (c)
Karl Boo (c)
Bertil Fiskesjö (c)
Börje Hörnlund (c)
Britta Hammarbacken (c)
Gunnar Björk (c)
i Gävle

Gunnel Jonäng (c)
Nils G. Åsling (c)
Kjell A. Mattsson (c)
Gunilla André (c)
P.-O. Eriksson (c)
Karin Israelsson (c)

[1] 1986/87:U262.
[2] 1986/87:K417.